

A mitokondrium és az öregedés

Öregedés: progresszív, általános funkcióvesztés

Érzékenység a környezeti kihívásokra —————> Betegség, halál

Jelentős mértékben csak védett környezetben figyelhető meg.

Az öregedés szabadgyök teóriája: Denham Harman 1956

1972. Harman felveti a mitokondrium szerepét

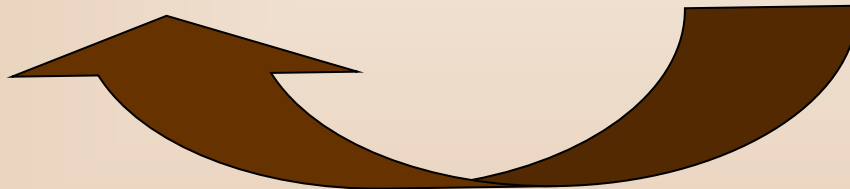
A mitokondrium elsődleges sejtes ROS forrás

Mitokondrium és annak diszfunkciója
kulcsmomentum lehet

Ördögi kör

ROS → Mitokondriális károsodás

Többlet ROS termelés

A mitokondrium mely funkciójának romlása okozhatja az öregedést?

- ATP termelés
- ROS termelés
- Ca^{2+} homeosztázis
- apoptózis
- katabolikus szerep

Mitokondriális funkcióvizsgálatok

- ATP termelés
- ROS

→ Igen ellentmondásos kísérleti adatok

Háttérben az izolálás?

Mitokondriális genom

16569 bp 37 gén

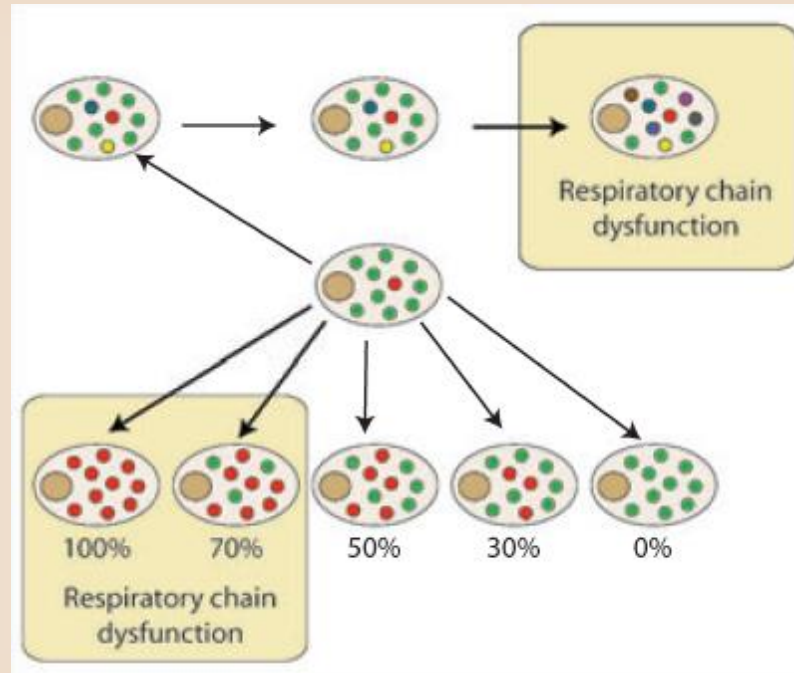
13 gén fehérjét kódol

2 gén rRNS-t

22 gén tRNS-t

~1500 mitokondriális fehérje → magban kódolt

Klonális expanzió

1988. Idős patkányok több mtDNS szerkezeti eltérést mutatnak, mint a fiatalok

Humán vizsgálatok megerősítik

65 év felett nagy számú T414G transzverzió fibroblasztban

Szövet-specifikus (UV)

„common deletion” 4977 bp is gyakoribb idős emberekben

A korral megnövekedett mtDNS mutáció magában még nem bizonyítja szerepét az öregedésben.

Lehet szimpla biomarker

Idős fibroblast mitokondriumokat fiatal sejtbe oltva

Szétkapcsolt fiatal
mitokondriumokra jellemző tünetek

Rhesus majmok: a szarkopénia kapcsolatban van a respirációs lánc rendellenességekkel és mtDNS mutációkkal

DNS mutátor egér

Hibajavító képességében defektes polimeráz γ

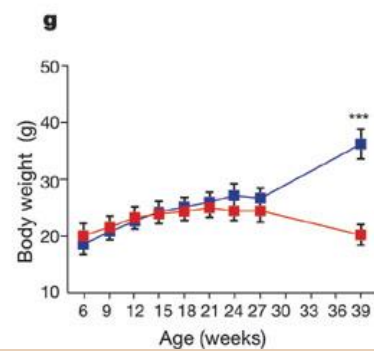
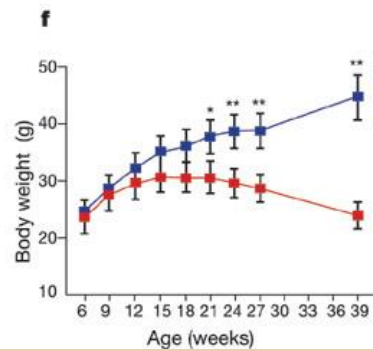
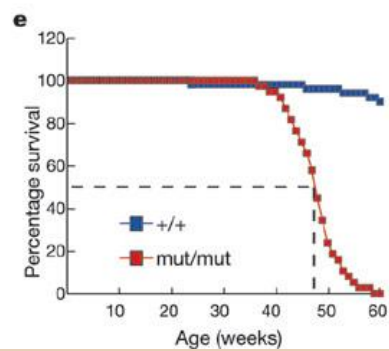
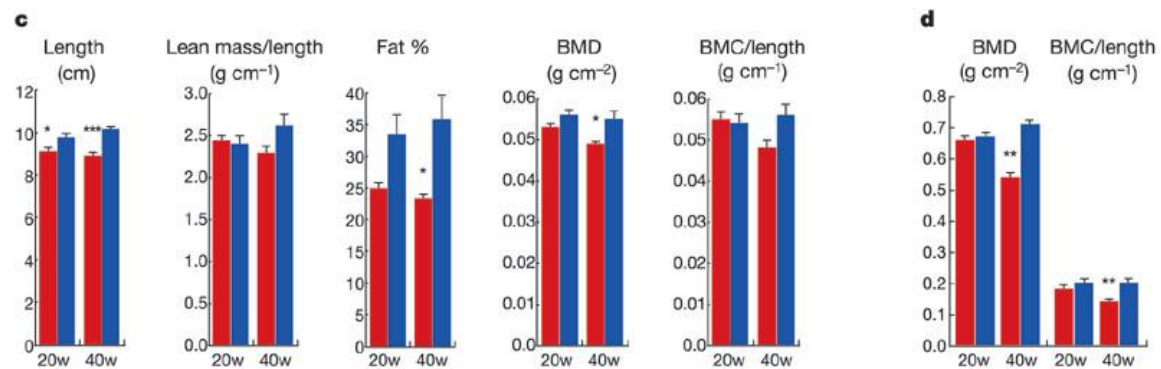
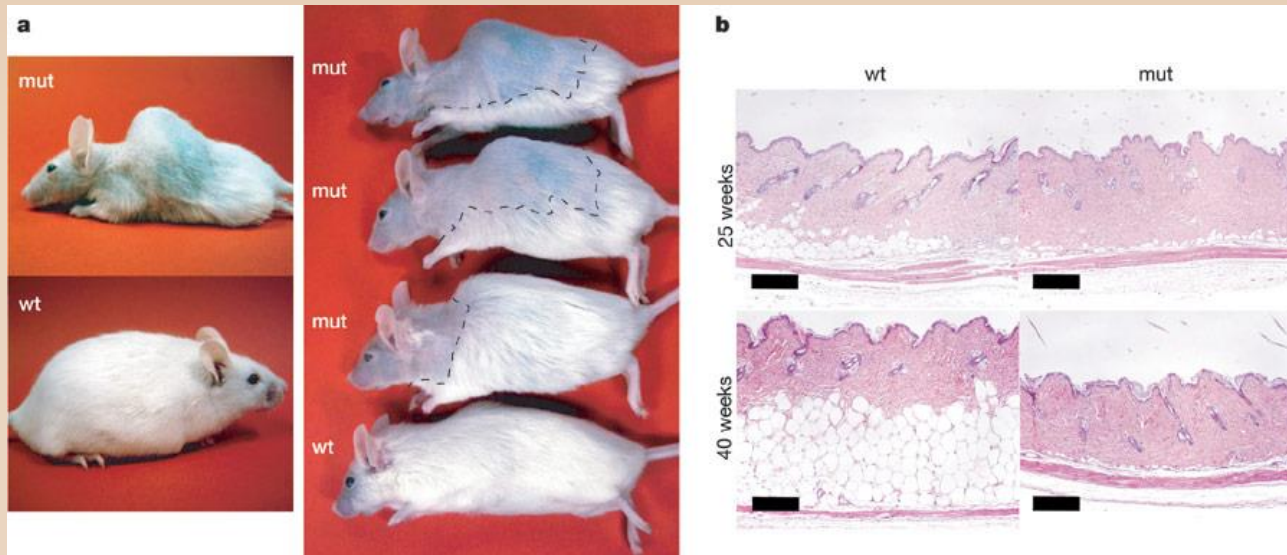
Progresszív mértékű random mtDNS
mutációk

3-5-szörös számú pontmutáció

Gyakoribb deléciók

Születéskor, fiatal felnőttkorban normális fenotípus

Később korai öregedés

—————→ Megnövekedett mtDNS mutáció öreg fenotípus

Az öregséggel együtt járó mtDNS mutáció elég hozzá?

20 éves kortól sporadikus respirációs defektussal bíró szívizomsejtek

60 éves kortól karakterisztikusabb számban

Substantia Nigra sejtekben öregedéssel növekvő mtDNS mutáció

Parkinson kórban is

Mitokondriális ROS és öregedés

Egér peroxiszómális kataláz mitokondriumba irányítása

+ 5 hónap élettartam

Legyek adenin nukleotid transzlokáz overexpresszió

Csökkent ROS és ROS károsodások

Élettartam nem változott

Egérben humán citoszolikus SOD1 kifejezése

Csökkent ROS és ROS károsodások

Élettartam nem változott

Egérben mitokondriális SOD2 hiány

Növekedett oxidatív stressz

Nem változott élettartam

Ugyanilyen eredmény GPX és GPX, SOD kettősmutánsok esetén is.

Polimeráz γ defektus

Nincs fokozott ROS képződés

Nem indukáltak az antioxidáns
génnek

A fokozott mtDNS mutáció nem okozott oxidatív stresszt: ördögi
kör megléte kérdéses.

